

Ilokaasu ilmiönä, käytön tunnistaminen ja puheeksi ottaminen

7.3.2025

Kim Kannussaari, erityisasiantuntija

kim.kannussaari@ehyt.fi

Bluesky: kannussaari.bsky.social

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry

Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto (EPT-verkosto)

- Valtakunnallinen asiantuntija- ja kansalaisjärjestö
  - Ehkäisee alkoholista, nikotiinituotteista, huumeista sekä digi- ja rahapelaamisesta syntyviä haittoja
  - Työ ulottuu lapsista ja nuorista työ- ja eläkeikäisiin
  - Toimintaa rahoittaa pääasiallisesti Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA.
- ”Hyvinvointia ilman päihde- ja pelihaittoja”
- Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto yhdistää yli 60 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä, jotka haluavat ehkäistä ja vähentää päihdehaittoja.
  - EPT-verkostossa toimii useita työryhmiä, joissa järjestöt suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat yhteistoimintaa. Työryhmissä tyypillisiä toimia ovat kampanjat, kannanotot, koulutukset, tempaukset ja erilaiset viestintätoimet, mutta työryhmissä keskustellaan ja vaihdetaan myös tietoa järjestöjen välillä.
  - Tipaton tammikuu, Päihdepäivät, EPT-viikko...

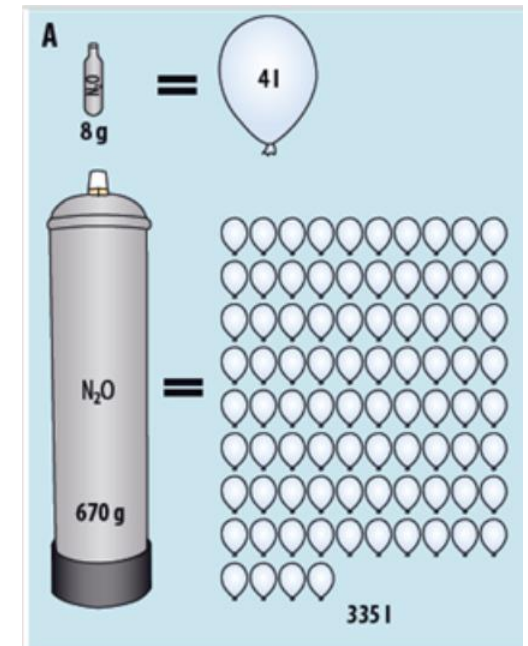
Mitä ilokaasu on?

Ilokaasu eli dityppioksidi on typen happiyhdiste, jota laillisesti käytetään

- happeen sekoitettuna kivunlievityksessä esim. synnytyksissä ja hammaslääkärissä
- kerman vaahdottamisessa
- autourheilussa moottorin tehon lisäämiseen

Ilokaasua myydään patruunoina

- Pienessä n. 8 grammaa ja isoissa 670 grammaa
- Löytyy myös kookoksen ja mansikan maulla

Ilokaasu päihdekäytössä

- Käyttö usein sosiaalisissa tilanteissa nuorten koululaisten ja opiskelijoiden keskuudessa. Alueellista vaihtelua paljon.
- Ilokaasun saanti helppoa, edullista, vaarattoman tuntuista ja päihtymys tulee nopeasti ja menee myös ohi nopeasti.
- Hengitetään joko ilmapallosta, suoraan patruunasta tai sifonista
- Hengitettynä aiheuttaa nopeasti ohimenevän euforisen päihtymyksen tunteen 1 – 2 minuutiksi. Lyhytaikaisesta vaikutuksesta johtuen saatetaan toistaa useita kertoja lyhyessä ajassa

Muuta

- Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet 2022 mukaan ilokaasua on elinaikanaan kokeillut 3,3% vastaajista vuonna 2022. 2,1% vuonna 2014.
- Kansalaisaloite 16.2. saakka
”Ilokaasun etämyynti on muutettava luvanvaraiseksi ja ilokaasun hallussapito alaikäisiltä kiellettävä”
- mm. Hollannissa, Tanskassa ja Englannissa käyttö on kiellettyä. Ranskassa myynti ja tarjoaminen alle 18-vuotiaille kiellettyä.

Ilokaasun käytön tunnistaminen

Välineistö

- Pienet tai isot patruunat
- Ilmapallot, joita käytetään kaasun hengittämiseen
- Sifonit

Käytöksen muutokset

- Euforiaa
- Naurua
- rentoutumisen tunnetta
- ”huippaa” päässä

Fyysiset oireet

- Sammaltava puhe
- Koordinaation puute
- Pistely raajoissa
- Pahoinvointi
- Päänsärky
- Paleltumat suun ja kurkun alueella

Ilokaasun puheeksi ottaminen

- Selvitä perusasiat ilokaasun päihdekäytöstä.
- Ota ilokaasu puheeksi osana muutakin päihteiden käyttöä. Kysy rutiinisti näistä kaikista!
- Kysy käytön motiiveista ja siitä, onko kokenut haittoja tai onko nähnyt tovereillaan haittoja.
- Kysy tietääkö ilokaasun käytön haitoista ja kerro niistä.
- Ole avoin, käytä avoimia kysymyksiä, älä tuomitse, jne.

- Knoppina voit vaikka vedota siihen, että ilokaasu on ilmastolle todella huono aine. Yhden suuren ilokaasusäiliön (670 g) päihdekäyttö tuottaa hiilidioksidiekvivalenteissa noin 180 kilogrammaa hiilidioksidia, mikä vastaa edestakaista hiihtolomalentomatkaa Helsingistä Kittilään.

Jos nuoren käyttö kuitenkin jatkuu, mitä tulisi ottaa huomioon

- Käyttöä on tauotettava, jotta hapensaanti ei lopu
- Jos ilokaasua käyttänyt ihminen menee tajuttomaksi, varmista, että kaasun hengittäminen loppuu ja ilokaasua käyttänyt ei vahingoita itseään esim. kaatuessaan
- Käännä tajuttomaksi mennyt henkilö kylkiasentoon ja soita 112. Tajunnan menetykseen voi liittyä tukehtumisvaara, kun ilokaasu syrjäyttää hapen. Hapen syrjäytyminen voi taas aiheuttaa sydänpysähdyksen
- Elintarvikekäyttöön tarkoitettusta ilokaasusta ja sen säilytysastioista on mahdollista saada epäpuhtauksia keuhkoihinsa. Kaasun voi suodattaa esim. kankaan läpi ennen hengittämistä
- Vitamiininhoito (B12) on turhaa, jos ilokaasun käyttö jatkuu.

Ilokaasu huoneentaulu ammattilaisten käyttöön

https://www.ept-verkosto.fi/wp-content/uploads/2024/10/ilokaasu_huoneentaulu_verkkoon.pdf

KIITOS

kim.kannussaari@ehyt.fi

050 597 7555

Bluesky: kannussaari.bsky.social

www.ept-verkosto.fi

